

EXAMENSARBETE

Våren 2016

Sektionen för lärande och miljö
Psykologi

Stereotyper i politiken

- finns de och hur ser de ut?

Författare

Malin Berglund

Handledare

Samantha Sinclair

Examinator

Tobias Johansson

Författare
Malin Berglund

Titel
Stereotyper i politiken
-finns de och hur ser de ut?

Handledare
Samantha Sinclair

Examinator
Tobias Johansson

Sammanfattning

Syftet med denna studie har varit att se om det förekommer stereotypiska bilder av värderingar hos människor som anser sig höra till höger respektive vänster på den politiska skalan i Sverige. Studien har genomförts som en experimentell inomgruppsdesign där fokus legat på fyra enligt psykologisk teori olika grundvärderingar som anses stå i motsats till varandra - selftranscendence och selfenhancement samt normativism och humanism. I Sverige finns ingen tidigare forskning på området, men forskning som utförts i andra länder indikerar att politiska opponenter utvecklar stereotypiska bilder av varandra och att detta kan påverka förhandlingar samt eventuellt också leda till överdrivna konflikter dem emellan. Den aktuella studien utgjordes av personer som skattar sig själva att höra till vänster (N=92) respektive höger (N=42) på den svenska politiska skalan. Resultatet visade att det skiljer sig markant i hur deltagare generellt skattade typiska personer som röstar antingen åt vänster eller höger inom den svenska politiken vad gäller deras grundvärderingar och slutsatsen kunde därför dras att det existerar stereotypiska värderingsbilder för de olika ändarna på den svenska höger- och vänster-skalan. Personer som själva skattar sig höra till vänster inom den svenska politiken visade sig också ha en tendens att i något högre grad utveckla stereotypiska värderingsbilder än personer som skattar sig till höger. För vidare forskning föreslås att jämföra stereotypiska värderingsbilder med verkliga värderingsskillnader mellan människor som skattar sig höra till höger respektive vänster för att kunna dra bättre slutsatser kring vilken påverkan dessa skulle kunna ha vad gäller konflikter inom politiken.

Ämnesord
Stereotyper, politiska åsikter, politisk tillhörighet, värderingar, stereotypiska uppfattningar

Introduktion	1
Bakgrund	1
Stereotyper	1
Stereotyper i politiken	2
Stereotyper och konflikter	3
Värderingar	4
Schwartz grundläggande värderingsteori.	4
The polarisation theory.	5
Hypoteser	6
Metod	7
Deltagare och design	7
Instrument	7
Procedur	9
Etiska överväganden	10
Resultat	11
Diskussion	16
Resultat hypotes 1	16
Resultat hypotes 2	16
Styrkor och svagheter	17
Framtida forskning	18
Slutsatser	19
Referenser	21
Appendix	25

Introduktion

Bakgrund

Det har länge varit kännetecknande för Sverige att ha en mycket stabil regeringsmakt med få skiften, ett mönster som dock under de senaste årtiondena till viss del brutits (Lundmark, Stenberg, Halvarsson, 2009) I följande stycke sammanfattas vad Bäck, Erlingsson och Larsson (2015) redogör kring den aktuella situationen.

Vid regeringsskiftet efter valet 2014 skapade Socialdemokraterna en minoritetsregering tillsammans med miljöpartiet. Det ”nya” riksdagspartiet Sverigedemokraterna skrev då i princip om svensk politisk historia när de i sin vågmästarroll bestämde sig för att fälla regeringens budgetförslag i december 2014. Det ledde till att extra val höll på att utlösas men regeringen och alliansen lyckades i sista stund skapa Decemberöverenskommelsen, som innebar att det skulle vara lättare för minoritetsregeringar i Sverige att få igenom sin budget. Den höll dock inte länge - redan i Oktober efterkommande år rapporterade medierna att decemberöverenskommelsen brutits (Naeselius, 2015) och det osäkra läget för regeringen var därmed tillbaka på ruta 1. Samtidigt är risken för terrorismen i Sverige förhöjt till en femma på skalan (Säpo 2015) vilket är den högsta säkerhetsnivån som någonsin förekommit och Europa har ställts inför den värsta flyktingkrisen sedan andra världskriget (FN Genève n.d.) något som regeringens hemsida [krissituation.se](http://www.krisituation.se) kontinuerligt veckovis rapporterar om sätter Sverige i en väldigt pressad situation som kräver både snabba och långsiktiga politiska insatser (Sveriges regering, 2016)

Mycket till samarbete är dock inte att tala om i svensk politik för närvarande. Inget parti är t ex i dagsläget varken villiga eller intresserade av att samarbeta med Sverigedemokraterna som i dagens läge fungerar som vågmästare i riksdagen (Bäck, Erlingsson & Larsson 2015). Oppositionen i form av alliansen har hittills sedan regeringsskiftet i september 2014 anmält sittande regering till konstitutionsutskottet ett historiskt stort antal gånger (<http://www.riksdagen.se/sv/Utskott-EU-namnd/Konstitutionsutskottet/>) och det har sedan regeringsskiftet 2014 upprepade gånger rapporterats i media om oppositionspartiets olika önskemål eller planer att fälla den sittande regeringen. (Larsson 2015; SD-kuriren; Svensson & Karlsson 2016)

Allt detta aktualiserar minst sagt behovet av att förstå vad som skapar partipolitisk polarisering och identifiera vad det kan finnas för potentiella källor till politisk konflikt på vår hemmaplan. Syftet med den här studien är att undersöka om politiska opponenter utvecklar stereotypiska bilder av varandras värderingar. Det kan bidra till att förstå vad som skapar partipolitisk polarisering och identifiera en eventuell källa till överdriven politisk konflikt.

Stereotyper

Stereotyper beskrivs i socialpsykologisk litteratur som ”uppfattningar om en persons attribut delade av människor i en specifik grupp eller social kategori” (Taylor, Peplau & Sears 2006, s. 170) För att lättare förstå vår omvärld kategoriserar vi in människor i olika kategorier. Detta kallas inom psykologin för den kategoribaserade processen. Det här betyder att så fort en person mentalt tilldelats en grupp tillhörighet, så tilldelas den också mycket snabbt de specifika gruppstereotyperna, omedvetet och automatiskt (Taylor, Peplau & Sears 2006) De väcks så snabbt att vi knappt är medvetna om det och de tillskriver vanligtvis ett större värde till vissa attribut, speciellt extra bra eller extra dåliga. Stereotyper kan vara både positiva och negativa (Judd & Park 1993). Både uppfattningen att revisorer är bra på siffror och att bönder ständigt luktar ko är exempel på stereotyper. De kan också enligt samma författare vara både sanna och osanna (Judd & Park 1993). Revisorer kan de facto vara bra på siffror och bönder kan lukta ko, men en bonde luktar nödvändigtvis inte ko hela tiden eller bara för att den är en person som driver ett jordbruk. Generellt kan man säga att stereotypiska karaktäristika är vad som hjälper oss att särskilja en viss grupp från en annan (Judd & park 1993).

Även om stereotyper ofta är baserade på fördomar och felaktigheter har man ändå kunnat se att de ofta baseras på drag man kan skönja till stor del vara gemensamt för en specifik grupp (Clabaugh & Morling 2004; Ryan 2003). Jussim, Crawford & Rubinstein (2015) argumenterar t om för att det faktum att stereotypiska bilder ofta stämmer överens med verkligheten är den största och

mest replikerade sanningen inom socialpsykologin. Graham, Nosek & Haidt (2012) noterar att det finns undersökningar som visat på motsatsen, men att det då har varit mellan grupper där det kan finnas sociala anledningar att dölja avsmak mot andra grupper. T ex menar på att det socialt inte anses okej att undervärdera exempelvis färgade eller homosexuella, och därför undertrycker man uttrycket av stereotyper kring dessa. I annan litteratur som behandlar fördomar har det pekats på att stereotyper ibland också definierats som en överdriven uppfattning av ett gemensamt drag för specifika grupper (Graham, Nosek & Haidt 2012).

Vidare har man exempelvis sett att de stereotyper man har om en specifik grupp kan påverka känslorna man känner kring en annan grupp (Cottrell & Neuberg, 2005) och att de sociala interaktionerna med de grupper man skapat sig en negativ bild av blir sämre (McConnell & Leibold, 2001) Den mesta forskningen kring stereotyper har enligt Taylor, Peplau & Sears (2006) visat att de påverkar och förvränger hållarens uppfattning av individuella personer med en viss grupptillhörighet.

Stereotyper i politiken

Sociala identitetsteorin bildades enligt Al Ramiah, Hewstone & Schmid (2011) av Taylor och Turner 1979. Den föreslår att den grupp man hör till är en viktig källa till stolthet och självkänsla. Idén med teorin är att grupper ger människan en känsla av social identitet. För att höja den egna självbilden försöker man därmed automatiskt höja statusen på den egna gruppen (ingruppen), och samtidigt också hitta negativa aspekter på andra motsatta grupper (utgruppen). Ingrupp är ett socialpsykologiskt begrepp som refererar till den grupp som en individ själv hör till. Begreppet utgrupp refererar till en annan grupp som en individ inte hör till (Taylor, Peplau & Sears 2006)

Inom politiken har det visat sig att den sociala identitets teorin är högst applicerar då det kan vara önskvärt att tydligt visa att man som en politisk grupp särskiljer sig från en annan och viljan att identifiera sig med den egna grupptillhörigheten där är särskilt motiverad (Nosek et al. 2010). Sherer, Windshittl & Graham (2015) gör antagandet att politiska stereotyper visar sig som överdrifter av verkliga gruppskillnader till skillnad mot i andra sammanhang där stereotyper ofta kan baseras på felaktiga uppfattningar vad gäller gruppskillnader. De konstaterar dock att det bara är det senaste årtiondet man har börjat titta på vad politiska opponenter har för stereotypiska bilder av varandra.

Robinson, Keltner, Ward och Ross (1995) var först ut när de tittade på skillnaden i upplevda och verkliga skillnader vad gäller naiv realism mellan medlemmar i olika politiska partier samt icke politiskt aktiva eller neutrala. De fann att deltagare oftare hade en övertro på skillnaderna jämfört med en undertro, både vad gällde motståndargruppen och den egna gruppen. Icke partimedlemmar eller neutrala visade sig också överskatta polariseringen mellan de olika partiernas syner.

Senare undersökte Chambers, Baron och Inman (2006) missuppfattningar i meningsskiljaktigheter hos olika partimedlemmar i dels debatten om abort och dels debatt om politik. Även de såg att partimedlemmar tenderade att överdriva åsiktsskillnaderna mellan sig själva och sina opponenter. De såg också att upplevelsen av en överdriven åsiktsskillnad var större i frågor som låg närmare mottagarens egen ideologi i jämförelse med motståndarens. De kunde vidare även dra slutsatsen att deltagarna gjorde fel antaganden i sin uppfattning kring sina motståndares verkliga ställningstaganden. I en liknande studie utförd av Chambers och Melnyk (2006) hittade man liknande resultat - partimedlemmar upplevde större meningsskiljaktigheter än vad de visade sig vara i verkligheten kring ställningstaganden som ansågs centrala till deras egna ideologiska position snarare än motståndarens. Man fann här också bevis för att upplevelse av graden av meningsskiljaktighet är vad som kan förutsäga partimedlemmens generella bedömning av medlemmar i utgruppen.

När Graham, Nosek och Haidt (2012) tittade på vilka stereotypiska bilder liberaler och konservativa i USA hade om varandra vad gäller moraliska ställningstaganden frågade de sig bland annat hur väl dessa stämmer överens med verkligheten och om de var överdrifter av verkliga moraliska skillnader snarare än rena felaktigheter. Det visade sig även vad gäller moral att politiska opponenter bildar stereotypiska bilder om varandra och att de stereotypiska bilderna stämmer överens

med men är överdrifter av de verkliga moraliska ställningstaganden som de gör. Precis samma resultat fick även Sherer, Windshitl & Graham (2015) när de undersökte psykologiska egenskaper såsom förmåga att minska osäkerhet, huruvida man föredrar hierarkier och omedvetet vill upprätthålla status quo. Även de fann att politiska opponenter bildar stereotypiska bilder av varandra, och att de är överdrifter av verkliga skillnader.

Man har som synes tidigare i största grad bara tittat på stereotypiska missuppfattningar kring ställningstaganden i specifika frågor samt åsikter (Chambers, Baron & Inman 2006; Chambers och Melnyk 2006; Robinson, Keltner, Ward, & Ross 1995) På senaste tiden har man även tittat lite på stereotypiska uppfattningar vad gäller psykologiska egenskaper såsom moraliska ställningstaganden och olika psykologiska egenskaper (Graham, Nosek och Haidt 2012; Sherer, Windshitl & Graham 2015)

Mer forskning på området som täcker fler kategorier vad gäller bildande av politiska stereotyper kan vara önskvärt. Dessutom finns i dagsläget ingen forskning alls som behandlar detta från ett svenskt politiskt perspektiv. Genom att undersöka om det finns stereotypiska bilder av vilka värderingar på respektive sida på den svenska politiska skalan (höger och vänster) besitter kan vi göra försök till att dra slutsatser kring partipolitisk polarisering och konflikter inom politiken.

Stereotyper och konflikter

Det finns forskning som visar på att en källa till konflikt kan vara missuppfattningar som medlemmar i en viss grupp har om sina motparter (Chambers & Malnyk 2006).

Robinson & Friedman (1995) visade att representanter för fack respektive arbetsgivar sidan i förhandlingar har överskattat på vilken nivå man faktiskt är oense. Robinson, Keltner, Ward & Ross (1995) visade med en studie att medlemmar i olika politiska partier gör felbedömningen att de själva men inte deras motståndare är kapabla att använda tillgängliga bevis som grund för resonabla tolkningar av ett problems lösning. Därmed ser de det som att deras motståndare är felaktigt extrema i sina ställningstaganden, oresonabla och onåbara.

Att en förhandlares grupptillhörighet spelar en signifikant roll i både förhandlingsbeteenden och utgångar slog också Demoulin & de Dreu (2010) fast. De menar vidare att i nollsummesituationer där en grupps vinning innebär en annan grupps förlust kan konflikter ofta eskalera vilket i sin tur leder till en sämre förmåga att bidra med förslag till konstruktiva förändringar. Även Trötschel, Hüffmeier, and Loschelder (2010) har pekat på vikten av att vara medveten om den sociala kategorisationsprocessens påverkan i förhandlingar där parterna är företrädare av en specifik grupp snarare än endast representanter för sig själva. Med utgång i forskning kring förhandling och sociala identitetsteorin menar de att man har sett att den naturliga aktiveringen av gruppidentiteter höjer tävlingsinstinkten och därmed leder till att förhandlare oftare landar i negativa utgångar i och med att identitetsbaserade processer accentuerar tävlingsinriktningen. Detta oberoende av vilken uppgift det handlar om eller vilken typ av grupp som studeras.

Det är inte bara förhandlingsparter som tidigare har visat sig vara mer lika i sina åsikter än de trodde. Chambers, Baron och Inman (2006) visade att detta troligtvis även gäller för partimedlemmar. Deltagarna i deras studie, som alla tillhörde olika politiska partier, var oense kring vad de var oense om snarare än att de var oense i själva sakfrågan. Varje sida i deras undersökning såg motparten som irrationell och tjurig och som att de försökte motargumentera själva grunden i den egna ideologin, och de verkade alla blinda för möjligheten att deras motståndare skulle kunna dela många av deras preferenser och värderingar. De menar att sådana felaktiga uppfattningar kan öka på känslorna av fiendskap och misstro som leder till konflikt från första början.

Vad gäller hur intoleransen inom politiken ser ut har man i tidigare forskning dragit lite olika slutsatser. Lindner och Nosek (2009) argumenterade att konservativa i högre grad uppvisar en intolerans mot sina motståndare än liberala. Crawford & Pilanski (2014) menar dock att man i de studier Lindner och Nosek (2009) granskat bara tittat på olika men inte direkt motsatta objektiva, och att detta därför kan vara lite missvisande. De designade därför en studie där de tittade på ett större antal och tydligare kontrasterande politiska frågeställningar. De visade då att de till höger på den politiska skalan (mer konservativa) och de till vänster på den politiska skalan (mer liberala) båda

uttryckte lika mycket intolerans mot sina opponenter på den motsatta delen av skalan, något som de menar också kan bekräftas både i befintliga teorier kring motiverat resonerande och också studier som inte tagits med i Nosek och Lindners litteraturstudie. Även Graham, Nosek och Haidt (2012) fann att konservativa och liberaler båda tenderade att bilda stereotypiska bilder av varandra.

Värderingar

Värderingar definieras inom psykologin som ”ideér eller principer som är av central vikt för individen, och som används för att forma en utvärderande standard mot vilken handlingar eller ideér bedöms” (Hayes & Stratton 2003 s.304) En hel del forskning pågår vad gäller människors värderingar i olika sammanhang, och detta gäller även politiska sammanhang. Text har Barnea & Schwartz (1998) visat att värderingar hänger ihop med hur man väljer att rösta och Schwartz et al (2012) fortsätter argumentera för att grundläggande personliga värderingar har en central roll i att organisera politiska attityder.

Livi et al (2014) hävdar också att politiska värderingar uttrycker just grundläggande värderingar men inom det specifika området för politik. De menar att de är mer konkreta och mer knutna till politiska kontexter än grundläggande värderingar generellt. Personliga värderingar fungerar som guidningsprinciper i ens dagliga liv menar de, och grundläggande politiska värderingar bör i motsats betraktas som attityder, uppfattningar och preferenser för hur samhället och de styrande organen bör fungera. Schwartz et al (2012) menar dock att människor tenderar att favorisera ideologier som i sociala sammanhang går i linje med deras personliga grundläggande värderingar samt motsätta sig ideologier som ”hotar” innebörden av deras grundläggande värderingar. Schwartz et al (2013) menar dock att de empiriska studier som behandlar värderingars roll i politiska ställningstaganden har varit få till antalet, och i huvudsak fokuserat på ett begränsat antal värderingar. De designade därför själva en studie där de använde Schwartz universella struktur av grundläggande värderingar för att också försöka förstå organiseringen av politiska attityder.

Resultaten indikerar att den motivationsbaserade strukturen av grundläggande värderingar har ett sammanhang även i politiska värderingar, i olika politiska kontexter. De menar på att människor tenderar att favorisera ideologier som i sociala sammanhang går i linje med deras personliga grundläggande värderingar, och motsätta sig ideologier som ”hotar” innebörden av deras grundläggande värderingar. De ger exemplet att människor som indikerar hög vikt av säkerhets- och maktvärderingar tenderar att förhålla sig positivt till exempelvis nationalistiska riktningar i och med att de som synes erbjuder just detta, medan människor som indikerar hög vikt av universella värderingar tenderar att sätta sig emot nationalistiska riktningar då de inte lägger så stort vikt vid jämlikhet. De påpekar dock att det inte finns något konsensus vad gäller antalet eller innebörden av grundläggande politiska värderingar i moderna demokratier, och inte heller någon teori för att kunna identifiera dem.

Syftet med den här studien är att undersöka om det finns stereotypiska bilder för vilka värderingar människor som röstar höger respektive vänster i Sverige besitter. Detta kommer göras med utgångspunkt i Schwartz theory of basic human values samt Tomkins polarisation theory.

Schwartz grundläggande värderingsteori.

Schwartz menar i sitt arbete (Schwartz et al 2012) att han tidigt i sin forskning försökte identifiera ett set av grundläggande värderingar som kan hittas i alla samhällen. Han menade att grundläggande värderingar är organiserade i ett slags underliggande system som kan hjälpa oss förstå individens beslutsfattande, attityder och beteenden och definierade dem som mål av olika betydelse för de situationer som individen befinner sig i, mål som fungerar som guidande principer i en persons eller grups liv. Han identifierade 10 grundläggande värderingar som han sorterade i en ”motivationsbaserad” struktur, och detta blev vad han kallade the theory of basic human values, hädanefter benämnd som Schwartz grundläggande värderingsteori.

Han vidareutvecklade tillsammans med en grupp kollegor spridda runt om i världen senare denna teori (Schwartz et al 2012) där de 10 grundläggande värderingarna utökades till 19 och sorterades på ett kontinuum baserat på varje värderings kompatibla och motsättande motivationsgrund,

levelser utifrån en extern standard. Slutligen understryker humanismen vikten av direkta känslomässiga responser till livserfarenheter medan normativismen understryker indirekta, återhållsamma responser.

Nilsson (2014) visade med sin forskning återigen att humanism och normativism är distinkta konstruktioner som framstår som olika med hänsyn till psykologiska konsekvenser såsom produktion av motsägande övertygelser och attityder och förklarar hur Tomkins menade att denna teori kan förklara människors ställningstaganden i en mängd olika frågor som attityder till känslighet, antaganden om den mänskliga naturen, barn och lekfulla beteenden och politiska attityder (Nilsson 2015)

Hypoteser

Syftet med den här studien är att undersöka om politiska opponenter utvecklar stereotypiska bilder av varandras värderingar. Grundfrågan är således; utvecklar politiska opponenter stereotyper om varandra baserat på värderingar?

Det har som tidigare nämnts inte utförts jättemycket forskning kring stereotyper inom politiken. All den forskning som har utförts med tanken att undersöka just om politiska opponenter bildar stereotyper om varandra har dock visat att politiska opponenter bildar stereotypiska bilder av varandra inom olika områden (Chambers, Baron & Inman 2006, Chambers & Melnyk 2006, Graham, Nosek & Haidt 2012, Robinson, Keltner, Ward, & Ross 1995, Sherer, Windshitl & Graham 2015). Forskning har även visat att det går se en koppling mellan värderingar och politiska ställningstaganden (bla Schwartz 2013). Det ligger därför inte långt till hands att därför också anta att politiska opponenter också utvecklar stereotypiska bilder av varandras värderingar. Studiens första hypotes blir således

1. Det existerar stereotypiska bilder av vilka värderingar vänster- respektive högersidan i det svenska politiska spektrumet besitter

I tidigare forskning råder det lite skilda meningar kring vilka inom politiken som bildar stereotypiska bilder av sina opponenter, dvs om någon sida på den politiska skalan i högre grad tenderar att göra det. För att kunna få ytterligare grund i frågan blir studiens andra hypotes

2. Personer både till höger och på vänster på den politiska skalan utvecklar stereotypiska bilder av sina opponenter.

Metod

Deltagare och design

Studien har designats som en experimentell kvantitativ inomgruppsdesign. Deltagarna har fyllt i en enkät där de besvarat en rad frågor dels som en ”typisk” representant för var sida i det politiska spektrumet och dels som sig själva.

Sammanlagt 134 antal enkäter användes i studien. Dessa har distribuerats både som fysiska enkäter som deltagare har fyllt i på plats, och som onlineversioner av samma enkät. Ett totalt antal om 58 fysiska enkäter och 114 antal onlineenkäter fylldes i. Av dessa var 3 fysiska och 34 online avbrutna så att andelen obesvarade frågor var större än andelen besvarade, alternativt att någon del av enkäten till stora delar utelämnats. Dessa har därför inte tagits med i studien. De enkäter som endast saknat något enstaka svar har tagits med. Studien utgjordes slutligen av 65 stycken män, och 69 stycken kvinnor. 1 person har också valt att inte uppge könstillhörighet. Deltagarna var i åldrarna 19 - 82 år ($M = 38,85$, $SD = 15,1$).

Deltagarna har i enkäten själva fått skatta på en skala från 1 - 10 vart på den svenska politiska skalan de uppfattar sig själva tillhöra. Piurko, Schwartz och Davidoy (2011) redogör för hur forskare länge har försökt fastställa ett begränsat set av ideologiska dimensioner för att fånga den stora variationen av politiska orienteringar. De menar att man i teorin antar att både partimedlemmar och röstdeltagare kan placeras någonstans på en skala som kan indikera deras politiska orientering. De redogör vidare för att den mest populära modellen för politisk orientering är en ”vänster-höger” eller ”liberal-konservativ” skala. I den här studien har vi valt att göra indelningen enligt en ”vänster-höger”-skala då författaren anser att detta är vad som bäst beskriver den allmänt vedertagna sätten att göra ideologiska indelningar i Sverige. De som skattat sig mellan 1-5 har ansetts tillhöra den vänstra sidan, och de som skattat sig 6-10 har ansetts tillhöra den högra sidan. 92 stycken deltagare (68,1%) har uppgett sig tillhöra den vänstra sidan, och 42 stycken har uppgett sig höra till den högra sidan (31,1%).

Deltagarna har också fått uppge vilket parti som de anser sig stå närmast. 87,4% har uppgett sig stå närmast något av de sju riksdagspartierna, 3% har uppgett annat och 9,6% har uppgett att de inte vet.

Instrument

Enkäten som använts i studien har utvecklats av en forskningsgrupp utifrån redan standardiserade värderingsskalor baserade på reviderade versioner av Schwartz grundläggande värderingsteori (Schwartz et al 2012) och Tomkins polariseringsteori (Nilsson 2015).

Schwartz value survey (1992) som framtagits utifrån Schwartz grundläggande värderingsteori är idag enligt europeansocialsurvey.org det mest frekvent använda verktyget av social- och kross-kulturella psykologer vid studier av individuella värderingsskillnader. Den behandlar de tio lika distinkta värderingskategorier som enligt teorin utgörs av par som står i motsats till varandra. Studier i flera olika länder stödjer en uppdelning mellan dessa värderingar (Schwartz et al 2013) Denna studie har valt att använda sig av skalor som visar på grad av self-transcendence och self-enhancement.

Stone & Schaffner (1997) berättar hur Tomkins efter att han utvecklat polariseringsteorin, som redogjorts för i inledningsavsnittet, fortsatte med att 1964 utveckla the polarity scale. Denna är ett innovativt verktyg framtaget för att mäta polaritetsteorins ideologier - humanism och normativism. Skalan har enligt dem utkommit i ett antal uppgraderade versioner där antalet frågor har kortats ner, och har också transformerats till ett Likert-format. Stone & Schaffner varierade också själva skalan ytterligare. Skalan behandlar i sin distinktion mellan humanism och normativas ett antal olika kategorier (för utförlig beskrivning, se Nilsson 2014) Den här studien har valt att använda sig av delar av de skalor som behandlar attityd till människor samt syn på människans natur.

Dessa fyra distinktioner från de två olika värderingsteorierna har valts med grund i att just de fyra i tidigare studier har visat sig ha relevans även för politiska ideologier och ställningstaganden. För att i högre grad försäkra deltagande valde forskningsgruppen att korta ner skalorna. Då

varje frågeställning ska besvaras tre gånger ansåg forskningsgruppen det vara bäst att göra så för att svarstiden på respektive enkät skulle bli hanterbar. I utformandet har hänsyn tagits för att inte påverka realibiliteten. Vår version har bestått av 10 frågor för self-transcendence (ex.vis ”Det är mycket viktigt för honom att hjälpa människor som han bryr sig om”, ”Att bry sig om välbefinnandet hos människor som står honom nära är viktigt för honom”, ”Han försöker att alltid vara känslig för de behov hans familj och vänner har”) respektive self-enhancement (”Han tycker att det är viktigt att vara ambitiös”, ”Att vara framgångsrik är viktigt för honom”, ”Han vill att människor beundrar hans framgångar”) från den grundläggande värderingsteorin, och 8 frågor för attityd till människor respektive syn på människans natur för humanism (ex.vis ”Människor borde alltid älskas, eftersom de vill och behöver bli älskade”, ”Människor borde alltid behandlas med respekt”, ”Alla människor har ett inneboende värde”, ”Människor är innerst inne goda”) och normativism (ex.vis ”Människan bör endast behandlas med respekt när hon förtjänat det”, ”När människor har problem skall de klara sig själva och inte vara beroende av andra”, ”Människor är i grunden onda”, ”Människor är naturligt ovänliga och elaka”) som har valts ut från de redan befintliga skalorna med hänsyn till realibilitet. Detta resulterade i sammanlagt 115 frågor per enkät.

Då de fyra skalor som använts är nerkortade versioner av tidigare befintliga skalor har Cronbachs alpha test utförts för att kontrollera den interna realibiliteten. För skalan som använts för att mäta self-transcendence kan $\alpha = .83$ redovisas och för skalan som använts för att mäta self-enhancement kan $\alpha = .88$ redovisas. Cronbach alpha för den skala som vi använt för att mäta humanism redovisas till $\alpha = .80$, och för den skala som vi använt för att mäta normativism $\alpha = .84$. De två skalor som använts för att mäta normativism och humanism innehåller färre än 10 frågor. Enligt Pallant (2015) kan det vara svårt att få fram ett korrekt Cronbachs alpha, därför redovisas även här inter-item korrelationen. Skalan för humanism hade ett medelvärde för inter-item correlations på .36 med ett minsta på .12 och ett högsta värde på .70. Skalan för normativism hade inter-item korrelationsvärde på 0.40 med ett minsta värde på .18 och ett högsta värde på .80

Varje enkät har föregåtts av ett informationsblad där respondenterna informerats om vad studien handlar om och deras rättigheter i enlighet med riktlinjer från det etiska rådet. Varje enkät består sedan av fyra delar. En del där respondenten besvarar frågorna som en ”typisk” representant för en person som röstar höger på den politiska skalan, en del där respondenten besvarar enkäten som en ”typisk” representant för en person som röstar vänster på den politiska skalan, en del där respondenten besvarar frågorna utifrån sina egna ställningstaganden och slutligen en del där de har fått fylla i sin personliga information - ålder, kön, vart de själva anser sig befinna sig i det politiska spektrumet utifrån en tiostegsskala från extremt vänster till extremt höger, eventuellt partimedlemskap samt vilket riksdagsparti de anser sig stå närmast.

Inför ifyllandet av varje skala har respondenten instruerats vad som förväntats av dem på respektive del. Instruktionen för varje skala är formulerad på samma sätt som den varit när skalan den tillhör har standardiserats. Respondenten har för de skalor där de förväntar svara som en typisk person röstar vänster eller höger på den politiska skalan fått instruktionerna ”Inom politiken ”vänstern” och ”högern”. Här beskriver vi kortfattat några människor. Var god läs varje beskrivning och svara enligt i vilken utsträckning du håller med om att de beskriver en typisk person som röstar till vänster (höger) på den politiska skalan” och ”Var god läs följande påstående och ringa in en av siffrorna för att ange i vilken utsträckning du anser att en typisk person som röstar till vänster (höger) på den politiska skalan skulle hålla med om påståendet” . För de frågor där respondenterna förväntas svara som sig själva har instruktionerna ”Här beskriver vi kortfattat några människor. Var god läs varje beskrivning och tänk på hur mycket varje person är eller inte är som du. Ringa in den siffra som beskriver hur mycket personen i beskrivningen är lik dig” samt ”Var god läs följande påståenden och ringa in en av siffrorna för att ange hur mycket du håller med om varje påstående”.

Alla skalor består av ett påstående som har besvarats med hjälp av Likert-skalor på exakt samma sätt som de besvarats i skalornas utformande vid standardisering. Skalorna för self-transcendence och self-enhancement (fråga 1-20 i respektive del) har besvarats utifrån en sexpunkts Likert-

skala som går från ”Liknar inte alls X” till ”Liknar X väldigt mycket” Skalorna för attityd till människan och syn på människans natur (fråga 21 - 36 i respektive del) har besvarats utifrån en fempunkts Likert-skala som går från ”X håller inte alls med” till ”X håller med fullständigt”. X motsvarar en typisk person som röstar höger/vänster i de fall där respondenterna svarat för en typisk person på någon av sidorna på den politiska skalan, och ”jag” eller ”mig” i de fall där de svarat för sina egna ställningstaganden. För fullständig version av enkäten, se appendix.

I all experimentell forskning bör det enligt Shaughnessy, Zechmeister & Zechmeister (2006) kontrolleras för ordningseffekter. Detta speciellt vid enkätundersökningar och i synnerhet vid inomgruppsdesigner där alla deltagare fyller i allt material. De menar att ordningseffekter kan uppstå av flera skäl, men i just enkätundersökningar som denna där exakt samma frågor upprepas hela tre gånger, är risken för effekter på grund av uttrötning eller utträkning stor. Ordningen för de olika utgångspunkterna har av nämnda anledningar därför balanserats för att undvika ordningseffekter genom att enkäten utformats i fyra versioner, två versioner för vardera kön där ordningen för de ”typiska representanterna” för var sida kastats om. Varje deltagare för respektive kön har sedan slumpmässigt tilldelats enkäter av respektive version. Att det gjorts en version för vardera könet beror på att de skalor som använts haft könsspecifika frågor när de standardiserats.

Människor tenderar att bedöma attributen av ”ut-grupper” som sämre än hur de bedömer attributen i den egna gruppen (Taylor, Peplau & Sears 2006) och deltagarnas självskattning har därför i alla versioner legat sist av värderingsskalorna för att undvika att deltagarna inte bedömer respektive ”politisk sida” mer eller mindre positivt utifrån att de före gjorts medvetna om sin egen ståndpunkt.

Procedur

Samtliga riksdagspartier som finns representerade i Skellefteå har kontaktats via telefon eller mail med en förfrågan om möjlighet för författaren att besöka något möte eller aktivitet för att medlemmar ska kunna delta i undersökningen. Sverigedemokraterna har väldigt liten representation i Skellefteå kommun i jämförelse med landet som helhet, och där har därför Sverigedemokraterna Västerbotten kontaktats. Författaren fick själv besöka mötet och dela ut enkäten hos Vänsterpartiet, Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna. Alla mötesdeltagare gavs informationen i försättsbladet till enkäten muntligt, och enkäten delades sedan ut. De som var intresserade fyllde i enkäten i en paus/efter respektive möte. Ifyllda enkäter har samlats in av respektive gruppledare och vidarebefordrat dessa till författaren i efterhand. Moderaterna och Sverigedemokraterna tillåter inga utomstående på sina möten, så där tog ordförandena med ett antal enkäter till deras möte efter att de givits samma information och riktlinjer. Kristdemokraterna återkom tyvärr aldrig på förfrågan. Några respondenter som fyllt i den fysiska enkäten har deltagit genom bekvämlighetsurval.

Alla partier utom moderaterna hade medlemmar som valde att delta och fylla i enkäten i varierande mängd. Därför, för att undvika en alldeles för stor snedfördelning mellan vänster- och högerpartier har också fem andra moderata lokalföreningar runt om i landet kontaktats via mail med förfrågan om deltagande genom den onlineversion av enkäten som beskrivs nedan. Sverigedemokraterna förlorade dock sina ifyllda enkäter innan de nådde författaren, men detta uppdragades tyvärr för sent in i datainsamlingen för att författaren skulle kunna göra något åt saken.

För att öka deltagarantalet ytterligare har enkäten också via olika kanaler distribuerats genom den webbaserade insamlingstjänsten SurveyMonkey. Enkäten har där utformats i de fyra olika versionerna. De fyra länkarna har sedan publicerats på studentföreningen för statsvetares Nordpols hemsida samt distribuerats till studenter i statsvetenskap vid Umeå universitet via deras lärplattform. Enkäten har också publicerats i facebookgruppen för kursen psykologi III där denna uppsats ingår, samt på författarens egen facebook sida.

Respondenter har ombetts att besvara online-enkäten på så vis att män födda januari - juni ombetts fylla i en version, män födda juli - december den andra versionen och likadant för kvinnor. Det går inte på detta sätt säkerställa en lika bra balansering som för pappersversionerna där enkäterna delats ut i exakt lika många exemplar av varje version, men det bör inte vara orimligt att

anta att fördelningar har blivit någorlunda balanserad med valt tillvägagångssätt. Författaren har också själv kontrollerat antalet respondenter och avslutade enkäter i respektive kategori och genom bekvämlighetsurval utjämnat gruppstorlekarna någorlunda för respektive kön.

Etiska överväganden

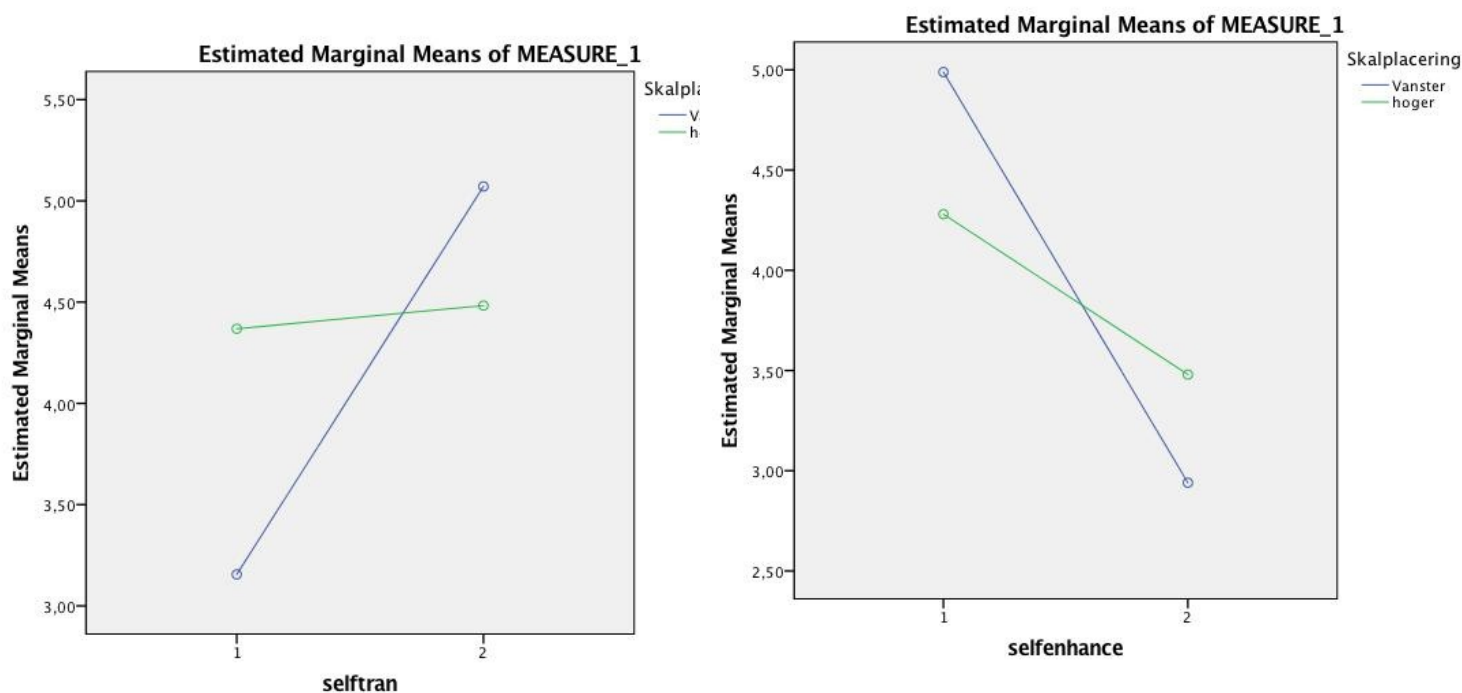
Samtliga deltagare har tillfrågats och informerats om att deltagandet sker helt på frivillig basis (samtyckeskravet). I introduktionen till enkäten har de upplysts om forskningens syfte samt deltagandets förutsättningar, t ex att de äger rätten att när som helst avbryta sitt deltagande (informationskravet). De har alla getts möjligheten att fylla i enkäten helt anonymt för att inte i onödan riskera att någons personuppgifter hamnar hos obehöriga, och ingen annan än författaren har tagit del av de mailadresser i de fall respondenter valt att lämna denna för att senare få ta del av den färdiga uppsatsen. (konfidentialitetskravet). De har också informerats om att de uppgifter som samlas in enbart kommer användas för det tilltänkta ändamålet (nyttjandekravet). Samtliga deltagare kommer också få tillgång till mina kontaktuppgifter och informeras om möjligheten att få ta del av undersökningens resultat när uppsatsen är klar. Detta i enlighet med applicerbara rekommendationer i vetenskapliga rådets riktlinjer (Vetenskapsrådet n.d.)

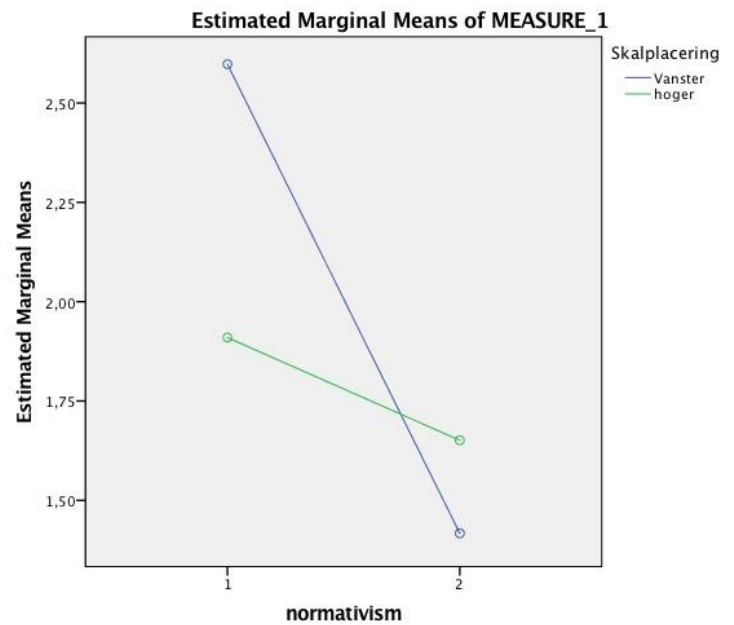
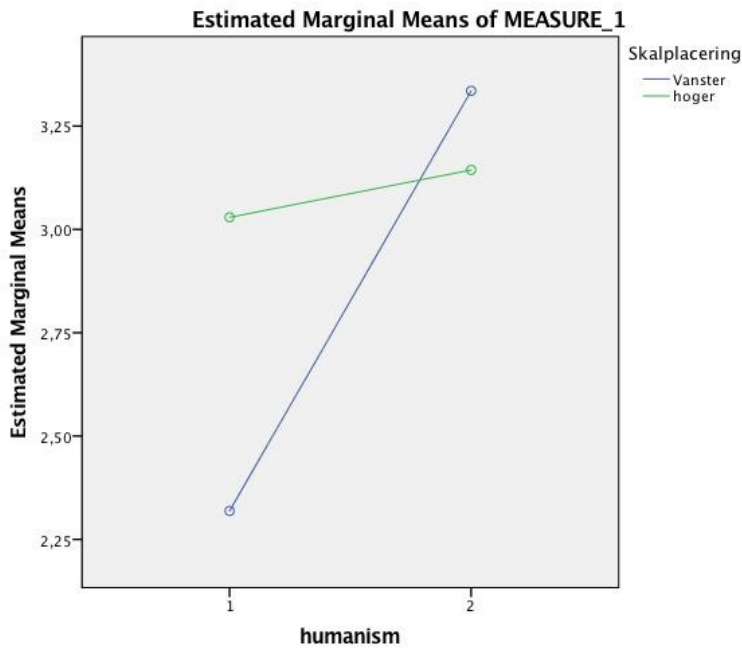
Resultat

Syftet med den här studien har varit att undersöka huruvida politiska opponenter på den svenska höger- och vänsterskalan utvecklar stereotypiska bilder om varandra. Syftet var också att undersöka om dessa utvecklas på båda ändarna av skalan.

Två hypoteser utvecklades och för att testa dessa användes fyra skalor för att mäta vad som enligt två teorier inom psykologin anses vara olika grundvärderingar som står i motsats till varandra: self-transcendence (fokus på omsorg mot andra) och self-enhancement (fokus på egenintressen) samt normativism (fokus på den mänskliga naturen som ond och svag, kritisk hållning till med utvärdering av händelser utifrån extern standard samt fokus på indirekta, återhållsamma responser) och humanism (fokus på den mänskliga naturen som god, öppen accepterande hållning mot upplevelser samt fokus på direkta, känslomässiga responser på livshändelser). För att testa hypoteserna utfördes en mixed ANOVA för var och en av de fyra olika värderingarna.

Det visade sig föga förvånande finnas signifikanta interaktionseffekter mellan vilken grupp man själv anser sig tillhöra och hur man skattat en typisk person för vardera sida på den politiska skalan för alla fyra värderingar som inkluderats i den här studien. Self-transcendence Wilks' lambda = .631, $F(1, 129) = 75,5$ $p < .001$ partial $\eta^2 = .37$, Self-enhancement Wilks' lambda = .800, $F(1, 125) = 31,28$ $p < .001$ partial $\eta^2 = .200$, Humanism Wilks' lambda = .752, $F(1, 124) = 40,93$ $p < .001$ partial $\eta^2 = .248$ och Normativism Wilks' lambda = .728 $F(1, 127) = 47,40$ $p < .001$ partial $\eta^2 = .272$ se figur 1.

Figur 1. Medelvärden för var-

dera värderingsskala för uppskattning av typiska personer som röstar antingen till höger (1) eller till vänster (2) på den politiska skalan

Signifikanta huvudeffekter för hur man skattat värdering för en typisk person som röstar till vänster eller en typisk person som röstar till höger kunde rapporteras för Self-transcendence (Wilks' lambda = .573 $F(1, 129) = 96.01$ $p < .001$ partial $\eta^2 = .427$) Self-enhancement (Wilks' lambda = .434 $F(1, 125) = 162.88$ $p < .001$ partial $\eta^2 = .566$) Humanism (Wilks' lambda = .658 $F(1, 124) = 64.39$ $p < .001$ partial $\eta^2 = .342$) och Normativism (Wilks' lambda = .524 $F(1, 127) = 115.47$ $p < .001$ partial $\eta^2 = .476$), dvs samtliga värderingar.

För grupp, dvs om man själv skattat sig tillhöra vänster eller höger, kunde signifikanta huvudeffekter också påvisas för Self-transcendence ($F(1, 129) = 10.08$ $p < .05$ partial $\eta^2 = .073$) Humanism ($F(1, 124) = 14.31$ $p < .001$ partial $\eta^2 = .103$) och normativism ($F(1, 127) = 10.62$ $p < .001$ partial $\eta^2 = .077$) men inte för self-enhancement ($F(1, 125) = .729$ $p = .395$ partial $\eta^2 = .006$). För översiktlig redovisning av deskriptiv data se tabell 1.

Tabell 1. Medelvärden för respektive värderingsskala skattat för typiska personer som röstar till höger respektive typiska personer som röstar till vänster beroende på om man själv skattat sig höra till höger eller vänster ände på den svenska politiska skalan.

Värdering	Högerperson			Vänsterperson		
	n	M	SD	n	M	SD
Self-transcendence						
Typisk höger	41	4,37	.81	90	3,15	.86
Typisk vänster	41	4,48	.74	90	5,07	.62
Self-enhancement						
Typisk höger	40	4,28	.81	87	4,99	.77
Typisk vänster	40	3,48	.83	87	2,94	.75
Humanism						
Typisk höger	41	3,02	.46	85	2,31	.56
Typisk vänster	41	3,14	.58	85	3,33	.46
Normativism						
Typisk höger	41	1,91	.48	88	2,60	.51
Typisk vänster	41	1,65	.61	88	1,41	.47

Då man vid interaktionseffekter bör vara försiktig med att tolka huvudeffekter utfördes också ett paired samples t-test för att testa vardera hypotes och få ytterligare grund i frågan.

Den första hypotesen var ”Det existerar stereotypiska bilder av vilka värderingar vänster- respektive högersidan i det svenska politiska spektrumet besitter”. Ett paired-samples t-test utfördes för att jämföra medelvärdena mellan deltagares skattning av hur de upplever en typisk person som röstar enligt den högra eller den vänstra änden på den politiska skalan. Testet visade att medelvärdet för samtliga värderingsskalor skilde sig åt för de olika ändarna på skalan. Deltagarna upplever att en typisk person som röstar höger har en lägre grad av self-transcendence (typisk höger M = 3,53 typisk vänster M = 4,88), en högre grad av self-enhancement (typisk höger M = 4,77 typisk vänster M = 3,11) och att de tenderar att besitta en högre grad av normativism (typisk höger M = 2,38 typisk vänster M = 1,49) och en lägre grad av humanism (typisk höger M = 2,55 typisk vänster M = 3,27). Skillnaderna för samtliga värderingsskalor var signifikanta med ett tvåsvansat signifikansvärde på .000 (self-transcendence $t = -11,23$, $df = 131$, $p < .001$; selfenhancement $t = 14,45$, $df = 127$, $p < .001$; normativism $t = 12,29$ $df = 129$, $p < .001$; humanism $t = -9,55$ $df = 126$, $p < .001$). För en översiktlig redovisning av den deskriptiva datan, se tabell 2.

Tabell 2. Beskrivande statistik för upplevda skillnader mellan värderingar för typiska personer som röstar till höger respektive vänster

Värdering	Beskrivande statistik

		N	M	SD
Self-transcendence	Typisk höger	132	3,53	0,088
	Typisk vänster	132	4,88	0,061
Self-enhancement	Typisk höger	128	4,76	0,074
	Typisk vänster	128	3,11	0,072
Normativism	Typisk höger	130	2,38	0,052
	Typisk vänster	130	1,49	0,046
Humanism	Typisk höger	127	2,55	0,055
	Typisk vänster	127	3,27	0,045

Studiens andra hypotes var ”personer både till höger och vänster på den politiska skalan utvecklar stereotypiska bilder av sina opponenter”. För att testa hypotesen utfördes ytterligare ett paired-samples t-test där vänsterrespondenters typiska uppfattningar av vänster och höger jämfördes, och där högerrespondenters typiska uppfattningar av vänster och höger jämfördes. Respondenterna grupperades ihop så att de som svarat att de skattar sig själva mellan 1-5 på den svenska höger-vänsterskalan räknades till vänster och de som skattat sig själva mellan 6-10 på skalan räknades till höger.

Resultatet visar att personer som skattat sig själva som vänster på skalan har skattat att en typisk person till höger i den svenska politiken har en lägre grad av self-transcendence (typisk höger $M = 3,15$, typisk vänster $M = 5,07$) och en högre grad av self-enhancement (typisk höger $M = 4,98$, typisk vänster $M = 2,94$). De har också skattat att en person till höger på skalan har en högre grad av normativitet (typisk höger $M = 2,60$, typisk vänster $M = 1,42$) och en lägre grad av humanism (typisk höger $M = 2,32$, typisk vänster $M = 3,33$) än en person till vänster på skalan. Samtliga resultat visade sig signifikanta (self-transcendence $t = -16,22$, $df = 89$, $p < .001$; selfenhancement $t = 17,57$, $df = 86$, $p < .001$; normativism $t = 15,41$, $df = 129$, $p < .001$; humanism $t = -12,38$, $df = 88$, $p < .001$). Personer som skattat sig själva som höger på den politiska skalan har också skattat personer som röstar till höger på den politiska skalan som lägre i transcendence (typisk höger $M = 4,36$, typisk vänster $M = 4,48$) och en typisk högerperson som högre i self-enhancement (typisk höger $M = 4,28$, typisk vänster $M = 2,98$) än en typisk person som röstar till vänster på skalan. De skattar också att personer till höger på skalan har en högre nivå av normativism (typisk höger $M = 1,90$, typisk vänster $M = 1,65$) och lägre grad av humanism (typisk höger $M = 3,02$, typisk vänster $M = 3,14$) men skillnaderna mellan grupperna för self-transcendence och humanism är i detta fallet inte signifikanta (self-transcendence $t = -0,69$, $df = 40$, $p = .490$ humanism $t = -1,10$, $df = 39$, $p = .274$), det är dock skillnaderna för self-enhancement ($t = 3,80$, $df = 39$, $p < .001$) och (normativism $t = 2,42$, $df = 40$, $p < .02$). För en översiktlig redovisning av den deskriptiva datan, se tabell 3.

Tabell 3. Beskrivande statistik, upplevda skillnader mellan värderingar för typiska personer som röstar till höger respektive vänster hos respondenter som skattar sig själva till höger respektive vänster.

Värdering & grupp	Beskrivande statistik		
	n	M	SD

Self-transcendence Personer till höger	Typ. höger	41	4,36	0,82
	Typ. vänster	41	4,48	0,74
Self-transcendence personer till vänster	Typ. höger	90	3,15	0,85
	Typ. vänster	90	5,07	0,62
Self-enhancement Personer till höger	Typ. höger	40	4,28	0,81
	Typ. vänster	40	3,48	0,83
self- enhancement Personer till vänster	Typ. höger	87	4,98	0,76
	Typ. vänster	87	2,94	0,75
Normativitet Personer till höger	Typ. höger	41	1,90	0,48
	Typ. vänster	41	1,65	0,61
Normativitet Personer till vänster	Typ. höger	88	2,60	0,51
	Typ. vänster	88	1,42	0,47
Humanism Personer till höger	Typ. höger	40	3,02	0,46
	Typ. vänster	40	3,14	0,59
Humanism Personer till vänster	Typ. höger	85	2,32	0,56
	Typ. vänster	85	3,33	0,46

Diskussion

Den här studien designades för att kunna undersöka om det existerar stereotypiska värderingsbilder inom den svenska politiken. Studien ville ha svar på två frågor; existerar det stereotypiska bilder för vilka värderingar människor på de olika ändarna av den svenska politiska skalan besitter, och bildar människor sig stereotypiska bilder av vilka värderingar människor som hör hemma på de olika ändarna av skalan besitter oavsett vilken sida på skalan de själva anser sig höra hemma på?

Mixed ANOVA för var och en av de olika värderingarna visade att det för varje värdering fanns interaktionseffekter. Detta kan inte anses vara ett oväntat eller förvånande resultat då det innebär att man bedömer personer på de olika ändarna av skalan olika utifrån vilken sida man själv anser sig tillhöra. Interaktionseffekter i en sådan här kontext är högst väntat då det vore lite underligt om människor gjorde ett politiskt ställningstagande utan att anse sig ha samma värderingar som den grupp man säger sig tillhöra och också underligt om man inte ansåg att den motstående gruppen hade motstående värderingar.

Resultat hypotes 1

Mixed ANOVA visade signifikanta huvudeffekter för vardera av de fyra olika värderingarna. Detta betyder att det bör kunna bekräftas att det finns stereotypiska bilder för vilka värderingar som människor som typiskt röstat till höger resp till vänster besitter. När det finns interaktionseffekter bör dock försiktighet iaktas i tolkandet av huvudeffekter och därför utfördes också t-test för att ytterligare få grund i frågan.

T-test visade att respondenterna generallt gav olika respons för alla fyra grundvärderingarna som använts i denna studie - self-transcendence, self-enhancement, normativism och humanism - beroende på om de svarade som en typisk person som röstar till höger på den svenska skalan än om de svarade som en typisk person som röstar till vänster på den svenska politiska skalan.

Deltagarna upplever att en typisk person som röstar höger har en lägre grad av self-transcendence, en högre grad av self-enhancement och att de tenderar att besitta en högre grad av normativism och en lägre grad av humanism än en typisk person som röstar till vänster. Detta betyder att deltagarna uppfattar att människor som röstar till höger i högre grad värderar egenintressen framför omsorg mot andra samt gör en mer bedömer den mänskliga naturen som ond och svag, tar mer kritiska hållningar till subjektiva upplevelser och lägger större vikt vid en återhållsamhet av responser till livshändelser än den typiska personen som röstar till vänster på den svenska politiska skalan.

Det visar också på att det existerar stereotyper för vilka värderingar människor på de olika sidorna av skalan besitter, ett resultat som är konsistent både med resultatet från den utförda mixed ANOVAN och också med en rad tidigare studier vad gäller stereotyper inom politiken (Chambers, Baron & Inman 2006; Chambers & Melnyk 2006; Graham, Nosek & Haidt 2012; Robinson, Keltner, Ward & Ross 1995; Sherer, Windshittl & Graham 2015)

Resultat hypotes 2

Huvudeffekter för grupp kunde också påvisas i den utförda mixed ANOVAN för tre av värderingarna. Detta betyder att personer som anser sig höra till höger och personer som anser sig höra till vänster har gjort olika skattningar vad gäller self-transcendence, humanism och normativism men inte self-enhancement. Konsultation av den deskriptiva datan gör gällande att det är vänsterpersoner som i högre grad gjort olika bedömning av grupperna och utifrån detta kan slutsatsen att personer som anser sig höra till vänster på den politiska skalan i högre grad utvecklar stereotypiska bilder av de värderingar deras politiska opponenter besitter. Även här utfördes ytterligare t-test för att ytterligare bekräfta hypotesen.

T-test visade att deltagare till vänster på skalan gav olika respons för typiska personer som röstar till höger respektive vänster på skalan på samtliga fyra värderingar, medan de som skattade sig själva till höger gav olika respons vad gäller selfenhancement och normativism, där de skattade

typiska personer som röstar till höger inneha dessa värderingar till en något högre grad. Vad gäller selftranscendence och humanism skattade högerrespondenterna de båda grupperna att vara rätt lika.

I tidigare studier har man dragit lite olika slutsatser vad gäller hur intoleransen inom politiken ser ut (Crawford & Pilanski 2014; Graham, Nosek & Haidt 2012; Lindner och Nosek 2009)

Resultatet i den här studien visar i analysen genom både mixed ANOVA och t-test att personer som anser sig höra till den vänstra sidan av skalan i högre grad utvecklar stereotyper.

Hänsyn måste dock här tas till att urvalet är väldigt obalanserat när det kommer till gruppstorlekar - det var nästan dubbelt så många deltagare som skattade sig själv att höra till den vänstra sidan på skalan jämfört med den högra. Den högra gruppen var av betydligt mindre storlek. Det kan inte uteslutas att det med ett större antal högerrespondenter hade blivit signifikanta skillnader även här. Försiktighet måste därför iakttagas i tolkningen av resultaten i den här specifika studien.

Betydligt mer studier behövs på området för att kunna dra säkrare slutsatser kring hur det verkligen ser ut. Det bör också tas i beaktande att tidigare studier endast utförts i andra länder där politiken ser annorlunda ut och uppdelningen därför inte nödvändigtvis kan jämföras rakt av. Önskvärt vore därför fler studier i just Sverige för att kunna dra slutsatser hur det ser ut inom den svenska politiken specifikt. Intressant att notera kan vara att det var just vad gällde selftranscendence och humanism som högerrespondenter hade skattat mindre skillnader än vad vänsterrespondenter gjort. Detta är två värderingar som ofta i samhällen kan antas anses eftersträvansvärda men som generellt oftare tillskrivs vänstern än högern (Piurko, Schwartz & Davidoy 2011). I tidigare studier har man sett att man inte bara överskattade motståndares attribut utan också kan under- eller överskatta den egna gruppens (Chambers, Baron & Inman 2006). Det skulle också med hänsyn till detta ha varit intressant att kunna jämföra respondenternas typiska uppfattningar med de verkliga skillnader som finns mellan grupperna.

Styrkor och svagheter

När det är viktigt att säkerställa att subgrupper inom en specifik population representeras korrekt i ett urval används med fördel "Stratified random sampling procedures" (Graziano & Raulin 2007) Det innebär att varje en population delas i i subgrupper, och att ett slumpmässigt urval sedan tas ur varje subgrupp med hänsyn till subgruppernas proportioner sett till hela populationen. Denna studies omfattning var alldeles för liten för att detta skulle vara möjligt, men det gjordes ett försök att åtminstone få ett lokalt proportionerligt deltagande sett till partitillhörighet över landet baserat på föregående års valresultat. Tyvärr misslyckades detta då det dels fanns alldeles för få i Skellefteå inom respektive parti som hade intresse av att delta och två partier inte ville/hade möjligheten att delta över huvud taget. Fördelaktigast hade givetvis varit om det gått att genomföra då det hade gett åtminstone en indikativ bild av hur det ser ut sett till den hela populationen. Hade samtliga tillfrågade partier deltagit i studien hade också urvalsgrupperna för den högra och den vänstra politiska sidan blivit ungefär lika stora, och då hade också ytterligare intressanta analyser kunnat genomföras som nu fick undvikas på grund av att typ I error inte skulle kunna uteslutas.

Vidare består de flesta politiskt aktiva i urvalet i denna undersökning till största delen av deltagare från Skellefteå kommun. Då det lokala klimatet kan vara av en annan typ än vad det är generellt i landet i stort kan det vara svårt att dra slutsatser som är applicerbara på landet i stort. Skellefteå är en kommun med endast ca 70 000 invånare. Det innebär att många av deltagarna kanske känner varandra i andra sammanhang i andra forum i högre grad än om urvalet hade tagits från hela landet. Kanske kan t ex deltagarnas barn vara klasskompisar eller deltagarna själva vara grannar eller känna varandra i andra forum. Det kan göra att de ser på varandra på ett öppnare sätt och därför bildar sig en annan uppfattning om sina opponenter generellt än man skulle göra i andra fall där opponenter inte har så stor kännedom om varandra. En stor del av deltagarna i den här studien utgörs dock trots allt av politiskt aktiva, vilket måste ses som en stor styrka i jämförelse med ett urval som endast består av universitetsstudenter.

I denna studie har deltagarna själva fått skatta vart de står på den politiska vänster-höger skalan samt vilket parti de anser sig stå närmast. Det innebär att det kan vara osäkert om deras upp-

skattning verkligen stämmer. I en liknande studie (Scherer, Windshittl & Graham 2015) fick deltagarna börja med att fylla i en skala som används officiellt för att undersöka partitillhörighet. Hade man även i denna studie använt en liknande metod hade man med större säkerhet kunnat dra slutsatsen att deltagarnas egna skattning stämmer överens med vilket parti och vart på skalan de de facto värderingsmässigt står.

För att kunna jämföra den vänstra sidan på den svenska politiska skalan med den högra, har en tiostegsskala använts där deltagarna själva har fått skatta om de anser sig höra till höger och till vänster samt till vilken grad. Det har gjorts indelningen att de som skattat sig 1-5 ansetts höra till vänster och de som skattat sig 6-10 ansetts höra till ”höger”. Det kan vara lite problematiskt att det med detta tillvägagångssätt blir en lite godtycklig indelning mellan vad som anses vara ”höger” och vad som anses vara ”vänster”. Det innebär t ex att det antas att en person som skattat sig som exempelvis en fyra på skalan skiljer sig maximalt från en person som skattat sig som en sexa, vilket rimligtvis inte bör vara fallet. Dessutom har denna studie endast mätt identifiering med ett item, vilket också sänker reliabiliteten i jämförelse med om man hade haft fler. En fördel med att göra på detta sätt är dock att man kan använda sig av parametriska tester som jämför medelvärden, vilket ger säkrare resultat än alternativen.

I enkäten efterfrågades respondenternas ålder. Ett par personer har på grund av detta avstått att delta på grund av att det då gått att räkna ut vilken enkät just de har fyllt i och de således inte kunnat garanteras anonymitet. Som en person uttryckte sig ”I mitt parti finns bara en kvinna i min ålder, det är inte svårt alls att räkna ut vad det är jag har fyllt i”. Liknande kommentarer har författaren också fått då enkäten delats ut på hennes arbetsplats. Det kan kanske av den anledningen vara fördelaktigt att i liknande framtida undersökningar istället för en specifik ålder använda sig av olika åldersspann, dvs ex.vis jag tillhör gruppen 20-29 år, 30-39 år, 40-49 år osv.

Den här studien hade ett stort bortfall av deltagare på grund av ej slutförda enkäter. Detta gäller i synnerhet onlineversionen av enkäten. Enkäten bestod av 115 frågor och hade en ifyllnadstid på upp emot 20 minuter. I en studie av den här omfattningen, där datainsamling måste ske under en rätt kort begränsad tidsperiod och ingenting kan erbjudas som motivation till deltagande, kan det vara fördelaktigt att använda sig av mindre omfattande verktyg för att säkerställa ett högre deltagande.

Framtida forskning

I samtal med olika partiföreträdare efter datainsamlingen har författaren fått uppfattningen att det är många av de som är politiskt aktiva som upplever att det skiljer sig väldigt mycket i vilka uppfattningar man har om varandra beroende på om man är politiskt aktiv eller mer bara intresserad på medlemsbasis. Hela tre stycken företrädare oberoende av varandra och vid tre olika tillfällen uttalade på eget initiativ att de upplever att medlemmar är mer fördomsfulla om andra partiers uppfattningar än vad de som är politiskt aktiva är. Det skulle därför vara fördelaktigt att utföra en liknande undersökning med fler politiskt aktiva, och kanske även med människor som endast är politiskt intresserade, för att se om det skiljer sig åt mellan dessa grupper. Det är kanske också mer relevant att undersöka hur det förfaller sig bland politiskt aktiva ur just en eventuell konfliktsynpunkt då det ju är de som sköter förhandlingar med varandra.

Som nämnts indikerar också resultatet för hypotes 2 i denna studie att det också behövs fler studier kring hur stereotyper och intoleranser inom politiken ser ut då de första studier som utförts, inklusive denna, pekat åt lite olika håll och inte minst utförts i andra länder än Sverige.

Med utgångspunkt i den tidigare forskning som presenterats i inledningsavsnittet i denna rapport finns det också ett flertal ytterligare frågor inom det här området som kan vara intressant att få svar på. Är eventuella värderingsstereotyper inom politiken överdrifter av verkliga värderingskillnader mellan de olika ändarna på den politiska skalan? Bildar alla, oavsett vilken ände på skalan man själv anser sig tillhöra, värderingsmässiga stereotyper om sina politiska opponenter och skilje de sig mellan varandra hur de stämmer överens med den verkliga bilden? Går det se något mönster i tendensen att utveckla stereotypiska värderingsbilder utifrån partitillhörighet?

Den ursprungliga tanken med denna studie var att försöka besvara några av dessa frågeställningar, inte minst att undersöka om stereotypiska värderingsbilder reflekterar och är överdrifter av verkliga tendenser till skillnader mellan de som skattar sig till höger och de som skattar sig till vänster. Av samma anledning som redan nämnts, att gruppstorlekarna blev väldigt olika, fick detta dock tyvärr uteslutas då det är alldeles för stora risker för typ I error vid för stor skillnad i gruppstorlekar. Författaren beklagar dock detta starkt då ett sådant test skulle ha gett ett större värde av studien. Det hade då hade kunnat dras mer värdefulla slutsatser kring om stereotypiska värderingsbilder kan vara vad som är bidragande till konflikter i politiken då man tidigare sett att just det faktum att man överskattar olikheter är en av de stora bidragande orsakerna till att man också missuppfattar varandra i konfliktsituationer (Chambers, Baron & Inman 2006) Fler studier inom området där ovanstående frågor behandlas skulle nog därför vara önskvärt för en större förståelse av en eventuell problematik.

Slutsatser

Chantal Mouffe (2008) menar att konflikt i politiken är nödvändigt då en demokratisk beskrivning av politik i termer av konsensus och försoning är förenat med politiska faror i och med att det kan leda till att de verkliga utmaningar som demokratisk politik står för kan förbises. I ljuset av allt vi vet om det politiska läget i dagens Sverige kan det dock konstateras att behovet av att mötas och få till ett gott samarbete riksdagspartierna emellan är högre än kanske någonsin. Omfattande förhandlingar nu inte bara är nödvändiga mellan koalitionspartier utan också mellan fler partier utanför regeringskretsen (Bäck, Erlingsson & Larsson 2015).

Tidigare studier har visat att politiska opponenter ofta överdriver skillnader mellan varandra både vad gäller ställningstaganden i olika frågor (Chambers och Melnyk 2006; Robinson, Keltner, Ward, & Ross 1995) och rena åsiktsskillnader (Chambers, Baron & Inman 2006). Resultatet av den här studien visar att det inom svensk politik finns stereotypiska bilder av vilka värderingar människor som röstar till höger och människor som röstar till vänster besitter. Det kan vara en förklaring till överdrivna konflikter och därmed svagt samarbete mellan svenska politiska partier.

Visserligen kan man anta att politiska stereotyper kan vara mer socialt acceptabelt, och kanske t om önskvärt, att uttrycka då det inom politiken snarare finns sociala motiveringar att framhäva än dölja aversion mot utgruppen då själva idén med olika politiska riktningar är att vara olika men det betyder ändå inte att stereotyperna inte får konsekvenser i verkligheten. Exempelvis leder ofta stereotyper som explicit uttrycks att individer agerar utifrån dessa och skapar så kallade självuppfyllande profetior, dvs människors tendens att låta andra människors förväntningar styra deras attityder och beteenden (Taylor, Peplau & Sears 2003). En upplevd och accepterad stereotyp kan leda till att en person beter sig på ett sätt mot en person, som gör att den personen beter sig på ett visst sätt för att konfirmera personens förväntningar. Om en person till vänster inom politiken i en diskussion/förhandling menar att en person till höger endast ser till sina egenintressen kan det då leda till att personen går in i försvarsställning och agerar mer utifrån sina egna intressen än vad den kanske egentligen menar att faktiskt göra.

Det har som beskrivits i inledningen visats i andra studier att partimedlemmar tenderar att överdriva åsiktsskillnaderna mellan sig själva och sina opponenter och därmed gör fel antaganden i sin uppfattning kring sina motståndares verkliga ställningstaganden så att medlemmarna snarare är oense kring vad de är oense om snarare än själva sakfrågan (Chambers, Baron & Inman 2006). Man vet också sedan tidigare att upplevelse av graden av meningsskiljaktighet är vad som kan förutsäga partimedlemmens generella bedömning av medlemmar i utgruppen (Chambers och Melnyk 2006). Denna studie saknar en jämförelse mellan de upplevda värderingarna och vilka värderingar människor som röstar åt höger eller vänster verkligen besitter, men det kan ändå anses vara en bra ingång för vidare studier av området. Fortsatt forskning på området kan hjälpa oss att utveckla effektiva

sätt att motverka onödiga konflikter och dåliga, onödigt långdragna förhandlingar inom politiken, vilket också kan reducera ineffektivitet i statliga institutioner där personer från olika partier förväntas arbeta effektivt sida vid sida.

Referenser

- Al Ramiah A., Hewstone M., Schmid K. (2011). Social identity and intergroup conflict . *Psychological studies* 1, 44-52 doi: 10.1007/s12646-011-0075-0
- Backman, J. (1998). *Rapporter och uppsatser*. Sverige: Studentlitteratur
- Barnea M F., Schwartz H S. (1998) Values and voting. *Political psychology*, 19(1), 17-40 doi: 10.1111/0162-895X.00090
- Bäck H., Erlingsson G., Larsson T. (2015). *Den svenska politiken: Struktur, processer och resultat* . Polen: Interak
- Chambers J R., Baron R S., & Inman M L. (2006). Misperceptions in intergroup conflict, Disagreeing about what we disagree about. *Psychological Science*. 17, 38–45 doi:10.1111/j.1467-9280.2005.01662.x
- Chambers, J. R., & Melnyk, D. (2006). Why do I hate thee? Conflict misperceptions and intergroup mistrust. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 32, 1295–1311. doi:10.1177/0146167206289979
- Chambers J R., Schlenker B R., & Collison B. (2012). Ideology and prejudice: The role of value conflict. *Psychological Science*. 24(2), 140–149 doi: 10.1177/0956797612447820
- Clabaugh A., Morling B. (2004). Stereotype accuracy in ballet and modern dancers. *The journal of social psychology*. 144(1), 31 doi: 10.3200/SOCP.144.1.31-48
- Cottrell, C. A., & Neuberg, S. L. (2005). Different emotional reactions to different groups: A socio-functional threat-based approach to 'prejudice'. *Journal of Personality and Social Psychology*. 88, 770–789 doi: 10.1037/0022-3514.88.5.770
- Crawford J T., & Pilanski J M. (2014). Political Intolerance, Right and Left. *Political Psychology*. 35(6) doi: 10.1111/j.1467-9221.2012.00926.x
- Demouline S., de Dreu K C W. (2010). Introduction: Negotiation in intergroup conflict. *Group Processes & Intergroup Relations*. 13(6), 675–683 doi: 10.1177/1368430210379462
- FN Genève. (n.d.). Flyktingsituationen i Sverige och Europa. Hämtad 160315 från <http://www.swedenabroad.com/sv-SE/Ambassader/FN-Geneve/Sverige--FN/Humanitara-fragor--Migration/Flyktingsituationen-sys/>
- Graham J., Nosek A B., Haidt J. (2012). The moral Stereotypes of Liberals and conservatives: Exaggeration of Differences across the political spectrum. *PLoS ONE*. 7(12): e50092. doi:10.1371/journal.pone.0050092
- Graziano A M & Raulin M L. (2007). *Research methods: A process of inquiry*. USA: Pearson education, international edition

- Greenberg, J., & Jonas, E. (2003). Psychological and political orientation - The left, the right, and the rigid: Comment on Jost et al. (2003). *Psychological Bulletin*. 129, 376–382 doi:10.1037/0033-2909.129.3.376
- Hayes N & Stratton P. (2003). *A students dictionary of psychology*. (4 uppl). USA: Oxford university press inc
- Jost, J. T., Glaser, J., Kruglanski, A. W., & Sulloway, F. J.. (2003). Exceptions that prove the rule- Using a theory of motivated social cognition to account for ideological incongruities and political anomalies: Reply to Greenberg and Jonas (2003). *Psychological Bulletin*. 129, 383–393. doi:10.1037/0033-2909.129.3.383
- Judd, C. M., & Park, B. (1993). Definition and assessment of accuracy in social stereotypes. *Psychological Review*. 100(1), 109-128. doi:http://dx.doi.org/10.1037/0033-295X.100.1.109
- Jussim L., Crawford J T., Rubinstein R S. (2015). Stereotypes (in)Accuracy in perceptions of groups and individuals. *Current Directions in Psychological Science*. 12/2015 24(6), 490-497 doi: 10.1177/0963721415605257
- Larsson J M. (2015, 14 oktober). KD-ledare öppnar för gemensam alliansbudget nästa år *Dagens nyheter* Senast hämtad 160328 från <http://www.dn.se/nyheter/politik/kd-ledare-oppnar-for-gemensam-alliansbudget-nasta-ar/>
- Lindner, N. M., & Nosek, B. A. (2009). Alienable speech: Ideological variations in the application of free-speech principles. *Political Psychology*. 30, 67–92 doi:10.1111/j.1467-9221.2008.00681.x
- Livi S., Leone L., Falgares G., Lombardo F. (2014). Values, ideological attitudes and patriotism. *Personality and individual differences*. 64, 141-146 doi:10.1016/j.paid.2014.02.040
- Lundmark, K., Staberg U., Halvarson A. (2009). *Sveriges statsskick - fakta och perspektiv*. Kina: Liber AB
- McConnell, A. R., & Leibold, J. M. (2001). Relations among the Implicit Association Test, discriminatory behavior, and explicit measures of racial attitudes. *Journal of Experimental Social Psychology*. 37, 435–442 doi: 10.1006/jesp.2000.1470
- Mouffe, C. (2008). *Om det politiska*. Finland: Bookwell
- Naeselius, A. (2015, 9 Oktober). Decemberöverenskommelsen: Detta har hänt. *SVT*. Senast hämtad 160315 från <http://www.svt.se/nyheter/inrikes/decemberoverenskommelsen-detta-har-hant>
- Nilsson A. (2015). *Humanism and Normativism facet scales and short scales*. (Lund Psychological Reports, 2015:1). Lund University, institutionen för lärande och miljö, psykologi
- Piurko Y., Schwartz H S., Davidov E. (2011). Basic Personal Values and the Meaning of Left-Right Political Orientations in 20 Countries. *Political psychology*. 32(4), 537-561 doi: 10.1111/j.1467-9221.2011.00828.x

- Nosek BA, Smyth FL, Hansen JJ, Devos T, Lindner NM et al. (2007). Pervasiveness and correlates of implicit attitudes and stereotypes. *European Review of Social Psychology*. 18, 36–88 doi: 10.1080/10463280701489053
- Robinson, R. J., & Friedman, R. A. (1995). Mistrust and misconstrual in union-management relationships: Causal accounts in adversarial contexts. *International Journal of Conflict Management* 6: 312-327 doi: 10.1080/10463280701489053
- Robinson, R. J., Keltner, D., Ward, A., & Ross, L. (1995). Actual versus assumed differences in construal: "naive realism" in intergroup perception and conflict. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(3), 404-417. doi:http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.68.3.404
- Ryan C. (2003). Stereotype accuracy. *European review of social psychology*. 1, 75-109 doi: 10.1080/10463280240000037
- Scherer A M., Windschitl P D., Graham J. (2015). An Ideological House of Mirrors: Political Stereotypes as Exaggerations of Motivated Social Cognition Differences. *Social Psychological and Personality Science*. 6(2), 201-209 doi: 10.1177/1948550614549385
- Schwartz S H., Cieciuch J., Vecchione M., Davidov E., Fischer R., Beierlein C., ... Konty M.(2012). Refining the theory of basic individual values. *Journal of Personality and Social Psychology*. 103(4), 663– 688. doi:10.1037/ a0029393
- Schwartz S H., Caprara V G., Vecchione M., Bain P., Bianchi G., Caprara M G.,... Zaleski Z. (2013). Basic Personal Values Underlie and Give Coherence to Political Values: A Cross National Study in 15 Countries. *Political Behavior*. 36(4), 899-930. doi:10.1007/s11109-013-9255-z
- SD-kuriren. (n.d.). SD: ”Vi kommer försöka fälla regeringen”. *SD-kuriren*. Senast hämtad 160328 från <https://sdkuriren.se/sd-vi-kommer-forsoka-falla-regeringen/>
- Shaughnessy, J. J., Zechmeister, E. B., & Zechmeister, J. S. (2006). *Research methods in psychology*. New York: McGraw-Hill.
- Stone W F., Schaffner P E. (1997). The Tomkins polarity scale: recent developments. *Bulletin of the Tomkins Institute* 4,17-22. senast hämtad 160315 från <http://www.tomkins.org/wp-content/uploads/2014/07/polarityscale.pdf>
- Svensson O., Karlsson P. (2016, 2 januari). M-källa: ”Kinberg- Batra är beredd att fälla regeringen. *Aftonbladet*. Senast hämtad 160328 från <http://www.aftonbladet.se/nyheter/samhalle/article22185911.ab>
- Sveriges regering. (2016, 18 mars). Flyktingsituationen i Sverige. Senast hämtad 160328 från <https://www.krisinformation.se/handelser-och-storningar/2015/myndigheternas-samarbete-kring-flyktingsituationen>
- Säpo. (2015, 11 nov). Beslut om höjning av hotnivån. Senast hämtad 15 mars 2016 från Säpo: <http://www.sakerhetspolisen.se/ovrigt/pressrum/aktuellt/aktuellt/2015-11-18-beslut-om-hojning-av-hotnivan.html>
- Taylor E S., Peplau A L., Sears O D. (2006). *Social psychology - international edition*. Pearson Prentice Hall

Trötschel L., Hüffmeier J., & Loschelder D D. (2010). When yielding pieces of the pie is not a piece of cake: Identity-based intergroup effects in negotiations. *Group Processes & Intergroup Relations*. 13(6), 741-763 doi: 10.1177/1368430210374608

Vetenskapsrådet. (n.d.). Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Senast hämtat 160319 från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Appendix

Hej!

Tack för att du anmält intresse att vara en del av min studie och därmed hjälpa mig att genomföra min C-uppsats i psykologi!

Min undersökning behandlar stereotyper inom politiken.

Enkäten består av fyra delar. läs instruktionerna för varje del noggrant innan du fyller i. Din medverkan är helt och hållet frivilligt, och du har rätt att när som helst under procedurens gång hoppa av. Väljer du att fylla i enkäten är jag otroligt tacksam om du ser till att svara på alla frågor – i annat fall kommer din enkät inte att komma mig till användning.

Du får i undersökningen vara helt anonym och jag kommer inte veta vem som fyllt i vilken enkät. Inga uppgifter som du lämnar till mig kommer att lämnas till tredje part och ingenting jag får in kommer att användas i något annat syfte än för att kunna genomföra denna uppsats, med undantag för eventuell relaterad framtida forskning.

Vill du får du givetvis ta del av resultatet av undersökningen, och/eller läsa min uppsats i sin helhet när den är klar. Är du intresserad av detta finns det i slutet av enkäten en ruta du kan kryssa i samt fylla i din mailadress så kan jag skicka detta via mail när allt är klart. Alternativt om du inte vill lämna din mailadress kan du höra av dig till mig senare på kontaktuppgifterna nedan.

Har du några frågor eller funderingar kring den här undersökningen är du varmt välkommen att när som helst kontakta mig på tel 070-6757451 eller via mail malinberglund1984@hotmail.com

Tack på förhand för din hjälp,

Malin Berglund

Inom politiken talar man ibland om "vänstern" och "högern". Besvara fråga 1 - 36 som du tror att en person till vänster på den svenska politiska skalan skulle göra, och fråga 37 - 54 enligt vad du tror är en passande beskrivning av samma person. Ringa in det svar som du tycker passar bäst in enligt nedanstående

1 = Håller helt med 2 = Håller till viss del med 3 = Neutral 4 = Tveksam 5 = Håller inte alls med

1. Det är mycket viktigt att hjälpa människor som en bryr sig om.

1   2   3   4   5

2. Att bry sig om välbefinnandet hos människor som står en nära är viktigt.

1   2   3   4   5

3. En försöker att alltid vara känslig för de behov familj och vänner har.

1   2   3   4   5

4. Att skydda samhällets svaga och sårbara medlemmar är viktigt.

1   2   3   4   5

5. Det är viktigt att alla människor i världen har lika möjligheter i livet.

1   2   3   4   5

6. En vill att alla ska behandlas rättvist, även människor en inte känner.

1   2   3   4   5

7. En tycker starkt att en borde bry sig om naturen.

1   2   3   4   5

8. Att skydda miljön från att från att förstöras eller förorenas är viktigt.

1   2   3   4   5

9. En arbetar för att främja harmoni och fred mellan en mängd av olika grupper.

1   2   3   4   5

10. Även när en inte håller med människor är det viktigt att förstå dem.

1   2   3   4   5

11. Det är viktigt att vara ambitiös.

1   2   3   4   5

12. Att vara framgångsrik är viktigt.

1   2   3   4   5

13. En vill att människor beundrar ens framgångar.

1   2   3   4   5

14. Att ha känslan av makt som pengar kan ge är viktigt.

1   2   3   4   5

15. Att vara rik är viktigt.

1   2   3   4   5

16. En eftersträvar hög status och makt.

1   2   3   4   5

17. En vill att människor ska göra som en säger.

1   2   3   4   5

18. Det är viktigt att vara den mest inflytelserika personen i en grupp.

1   2   3   4   5

19. Att skydda sin offentliga "image" är viktigt.

1   2   3   4   5

20. En vill att människor alltid behandlar en med respekt och värdighet.

1   2   3   4   5

21. Människan bör endast behandlas med respekt när hen förtjänat det.

1   2   3   4   5

22. När människor har problem skall de klara sig själva och inte vara beroende av andra.

1   2   3   4   5

23. Människor bör endast älskas om de förtjänat kärlek.

1   2   3   4   5

24. Det är nödvändigt att vara hård och kall mot andra människor när de förtjänar det.

1   2   3   4   5

25.Människor borde alltid älskas, eftersom de vill och behöver bli älskade.

1 2 3 4 5

26.Människor borde alltid behandlas med respekt

1 2 3 4 5

27.När människor har problem behöver de hjälp och bör hjälpas

1 2 3 4 5

28.De som felar bör förlåtas

1 2 3 4 5

29.Alla människor har ett inneboende värde.

1 2 3 4 5

30.Människor är innerst inne goda.

1 2 3 4 5

31.Även om det finns både gott och ont i människor är mänskligheten som helhet god

1 2 3 4 5

32.Människor är i grunden snälla och hjälpsamma.

1 2 3 4 5

33.Människor är i grunden onda.

1 2 3 4 5

34.Människor är naturligt ovänliga och elaka.

1 2 3 4 5

35.Det finns fler onda än goda människor i världen.

1 2 3 4 5

36.Människor bryr sig egentligen inte om vad som händer andra.

1 2 3 4 5

37. Hen är känslostyrd

1 2 3 4 5

38.Hen är rationell

1 2 3 4 5

39. Hen är moralisk

1 2 3 4 5

40. Hen är intolerant

1 2 3 4 5

41. Hen är egoistisk

1 2 3 4 5

42. Hen är hycklande

1 2 3 4 5

43. Hen är godhjärtad

1 2 3 4 5

44. Hen är maktlysten

1 2 3 4 5

45. Hen är girig

1 2 3 4 5

46. Hen är kompetent

1 2 3 4 5

47. Hen är naiv

1 2 3 4 5

48. Hen är odemokratisk

1 2 3 4 5

49. Hen är intolerant

1 2 3 4 5

50. Hen är trångsynt

1 2 3 4 5

51. Hen är hänsynslös

1 2 3 4 5

52. Hen är empatisk

1   2   3   4   5

53. Hen är arrogant

1   2   3   4   5

54. Hen är realistisk

1   2   3   4   5

Del 2.

Besvara fråga 1 - 36 som du tror att en person till vänster på den svenska politiska skalan skulle göra, och fråga 37 - 54 enligt vad du tror är en passande beskrivning av samma person. Ringa in det svar som du tycker passar bäst in enligt nedanstående

1 = Håller helt med 2 = Håller till viss del med 3 = Neutral 4 = Tveksam 5 = Håller inte alls med

1. Det är mycket viktigt att hjälpa människor som en bryr sig om.

1 2 3 4 5

2. Att bry sig om välbefinnandet hos människor som står en nära är viktigt.

1 2 3 4 5

3. En försöker att alltid vara känslig för de behov familj och vänner har.

1 2 3 4 5

4. Att skydda samhällets svaga och sårbara medlemmar är viktigt.

1 2 3 4 5

5. Det är viktigt att alla människor i världen har lika möjligheter i livet.

1 2 3 4 5

6. En vill att alla ska behandlas rättvist, även människor en inte känner.

1 2 3 4 5

7. En tycker starkt att en borde bry sig om naturen.

1 2 3 4 5

8. Att skydda miljön från att från att förstöras eller förorenas är viktigt.

1 2 3 4 5

9. En arbetar för att främja harmoni och fred mellan en mängd av olika grupper.

1 2 3 4 5

10. Även när en inte håller med människor är det viktigt att förstå dem.

1 2 3 4 5

11. Det är viktigt att vara ambitiös.

1 2 3 4 5

12. Att vara framgångsrik är viktigt.

1   2   3   4   5

13. En vill att människor beundrar ens framgångar.

1   2   3   4   5

14. Att ha känslan av makt som pengar kan ge är viktigt.

1   2   3   4   5

15. Att vara rik är viktigt.

1   2   3   4   5

16. En eftersträvar hög status och makt.

1   2   3   4   5

17. En vill att människor ska göra som en säger.

1   2   3   4   5

18. Det är viktigt att vara den mest inflytelserika personen i en grupp.

1   2   3   4   5

19. Att skydda sin offentliga ”image” är viktigt.

1   2   3   4   5

20. En vill att människor alltid behandlar en med respekt och värdighet.

1   2   3   4   5

21. Människan bör endast behandlas med respekt när hen förtjänat det.

1   2   3   4   5

22. När människor har problem skall de klara sig själva och inte vara beroende av andra.

1   2   3   4   5

23. Människor bör endast älskas om de förtjänat kärlek.

1   2   3   4   5

24. Det är nödvändigt att vara hård och kall mot andra människor när de förtjänar det.

1   2   3   4   5

25. Människor borde alltid älskas, eftersom de vill och behöver bli älskade.

1   2   3   4   5

26. Människor borde alltid behandlas med respekt

1   2   3   4   5

27. När människor har problem behöver de hjälp och bör hjälpas

1   2   3   4   5

28. De som felar bör förlåtas

1   2   3   4   5

29. Alla människor har ett inneboende värde.

1   2   3   4   5

30. Människor är innerst inne goda.

1   2   3   4   5

31. Även om det finns både gott och ont i människor är mänskligheten som helhet god

1   2   3   4   5

32. Människor är i grunden snälla och hjälpsamma.

1   2   3   4   5

33. Människor är i grunden onda.

1   2   3   4   5

34. Människor är naturligt ovänliga och elaka.

1   2   3   4   5

35. Det finns fler onda än goda människor i världen.

1   2   3   4   5

36. Människor bryr sig egentligen inte om vad som händer andra.

1   2   3   4   5

37. Hen är känslostyrd

1   2   3   4   5

38. Hen är rationell

1   2   3   4   5

39. Hen är moralisk

1 2 3 4 5

40. Hen är intolerant

1 2 3 4 5

41. Hen är egoistisk

1 2 3 4 5

42. Hen är hycklande

1 2 3 4 5

43. Hen är godhjärtad

1 2 3 4 5

44. Hen är maktlysten

1 2 3 4 5

45. Hen är girig

1 2 3 4 5

46. Hen är kompetent

1 2 3 4 5

47. Hen är naiv

1 2 3 4 5

48. Hen är odemokratisk

1 2 3 4 5

49. Hen är intolerant

1 2 3 4 5

50. Hen är trångsynt

1 2 3 4 5

51. Hen är hänsynslös

1 2 3 4 5

52. Hen är empatisk

1 2 3 4 5

53. Hen är arrogant

1 2 3 4 5

54. Hen är realistisk

1 2 3 4 5

Del 3.

Besvara frågorna utifrån dina egna åsikter och dig själv. Ringa in det svar som du tycker passar bäst in enligt nedanstående

1 = Håller helt med 2 = Håller till viss del med 3 = Neutral 4 = Tveksam 5 = Håller inte alls med

1. Det är mycket viktigt för dig att hjälpa människor som du bryr dig om.

1   2   3   4   5

2. Att bry sig om välbefinnandet hos människor som står dig nära är viktigt.

1   2   3   4   5

3. Du försöker att alltid vara känslig för de behov din familj och vänner har.

1   2   3   4   5

4. Att skydda samhällets svaga och sårbara medlemmar är viktigt för dig.

1   2   3   4   5

5. Du tycker att det är viktigt att alla människor i världen har lika möjligheter i livet.

1   2   3   4   5

6. Du vill att alla ska behandlas rättvist, även människor du inte känner.

1   2   3   4   5

7. Du tycker starkt att du borde bry dig om naturen.

1   2   3   4   5

8. Att skydda miljön från att från att förstöras eller förorenas är viktigt för dig.

1   2   3   4   5

9. Du arbetar för att främja harmoni och fred mellan en mängd av olika grupper.

1   2   3   4   5

10. Även när du inte håller med människor är det viktigt för dig att förstå dem.

1   2   3   4   5

11. Du tycker att det är viktigt att vara ambitiös.

1   2   3   4   5

12. Att vara framgångsrik är viktigt för dig.

1   2   3   4   5

13. Du vill att människor beundrar dina framgångar.

1   2   3   4   5

14. Att ha känslan av makt som pengar kan ge är viktigt för dig.

1   2   3   4   5

15. Att vara rik är viktigt för dig.

1   2   3   4   5

16. Du eftersträvar hög status och makt.

1   2   3   4   5

17. Du vill att människor ska göra som du säger.

1   2   3   4   5

18. Det är viktigt för dig att vara den mest inflytelserika personen i en grupp.

1   2   3   4   5

19. Att skydda din offentliga ”image” är viktigt för dig.

1   2   3   4   5

20. Du vill att människor alltid behandlar dig med respekt och värdighet.

1   2   3   4   5

21. Människan bör endast behandlas med respekt när hen förtjänat det.

1   2   3   4   5

22. När människor har problem skall de klara sig själva och inte vara beroende av andra.

1   2   3   4   5

23. Människor bör endast älskas om de förtjänat kärlek.

1   2   3   4   5

24. Det är nödvändigt att vara hård och kall mot andra människor när de förtjänar det.

1   2   3   4   5

25. Människor borde alltid älskas, eftersom de vill och behöver bli älskade.

1   2   3   4   5

26. Människor borde alltid behandlas med respekt

1   2   3   4   5

27. När människor har problem behöver de hjälp och bör hjälpas

1   2   3   4   5

28. De som felar bör förlåtas

1   2   3   4   5

29. Alla människor har ett inneboende värde.

1   2   3   4   5

30. Människor är innerst inne goda.

1   2   3   4   5

31. Även om det finns både gott och ont i människor är mänskligheten som helhet god

1   2   3   4   5

32. Människor är i grunden snälla och hjälpsamma.

1   2   3   4   5

33. Människor är i grunden onda.

1   2   3   4   5

34. Människor är naturligt ovänliga och elaka.

1   2   3   4   5

35. Det finns fler onda än goda människor i världen.

1   2   3   4   5

36. Människor bryr sig egentligen inte om vad som händer andra.

1   2   3   4   5

37. Du är känslostyrd

1   2   3   4   5

38. Du är rationell

1 2 3 4 5

39. Du är moralisk

1 2 3 4 5

40. Du är intolerant

1 2 3 4 5

41. Du är egoistisk

1 2 3 4 5

42. Du är hycklande

1 2 3 4 5

43. Du är godhjärtad

1 2 3 4 5

44. Du är maktlysten

1 2 3 4 5

45. Du är girig

1 2 3 4 5

46. Du är kompetent

1 2 3 4 5

47. Du är naiv

1 2 3 4 5

48. Du är odemokratisk

1 2 3 4 5

49. Du är intolerant

1 2 3 4 5

50. Du är trångsynt

1 2 3 4 5

51. Du är hänsynslös

1 2 3 4 5

52. Du är empatisk

1   2   3   4   5

53. Du är arrogant

1   2   3   4   5

54. Du är realistisk

1   2   3   4   5

Del 4. Svara på frågorna utifrån dig själv.

1. Var någonstans skulle du placera dig själv på den svenska politiska skalan, där ett är absolut längst till vänster och 10 absolut längst till höger? (Vänligen ringa in max ett alternativ)

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

2. Om det vore val idag, vilket parti skulle du rösta på? Vänligen kryssa ett alternativ:

- Socialdemokraterna
- Moderaterna
- Folkpartiet
- Vänsterpartiet
- Miljöpartiet
- Centerpartiet
- Kristdemokraterna
- Sverigedemokraterna
- Annat parti? _____
- Vet ej

3. Är du medlem i något politiskt parti? Vänligen kryssa ett alternativ:

- Ja
- Nej

Jag är (vänligen kryssa max ett alternativ)

- Man
- Kvinna
- Identifierar mig ej med något kön

Min ålder _____

Jag vill gärna att du skickar resultat och/eller färdig uppsats till mig, ta gärna kontakt med mig på följande mailadress

---

Jag kontakter dig själv om jag vill ta del av resultat/färdig uppsats